

מדינת ישראל

משרד המשפטים

ייעוץ וחקיקה המחלקה למשפט ציבורי-חוקתי

ז' באייר התשע"ט
10 ביוני 2019

אל: היועצים המשפטיים במשרדי הממשלה

שלום רב,

הנדון: סעיף 38 לחוק-יסוד: הכנסת

1. כידוע החליטה הכנסת העשרים ואחת על התפזרותה לפני תום תקופת כהונתה. לפי האמור בחוק התפזרות הכנסת העשרים ואחת, התשע"ט-2018¹, תערכנה הבחירות לכנסת העשרים ושתיים ביום ז' באלול התשע"ט (17 בספטמבר 2019).

2. בהקשר זה, אבקש להפנות את תשומת לבכם להוראת סעיף 38 לחוק-יסוד: הכנסת, שזו לשונו:

"כל חיקוק שתקפו היה פוקע תוך שני החדשים האחרונים לתקופת כהונתה של הכנסת היוצאת, או תוך ארבעה חדשים לאחר שהכנסת החליטה להתפזר, או תוך שלושת החדשים הראשונים לתקופת כהונתה של הכנסת הנכנסת - יעמוד בתקפו עד תום שלושת החדשים האמורים".

3. על-פי סעיף זה ובנסיבות הקיימות יוארך עד ליום 1 בינואר 2020 תוקפם של חיקוקים אשר, על פי לשונם, אמורים לפקוע מיום 30 במאי 2019 ועד למועד האמור².

4. אמנם יש בהוראת סעיף 38 כדי להקל על עבודת רשויות המדינה בתקופה שלפני הבחירות ולאחריהן ולספק פתרון למצבים בעייתיים, אך עלולות להיגרם גם תקלות, במיוחד אם מי שמופקד על ביצוע החיקוק מיישם אותו כלשונו, ללא מודעות להוראת סעיף 38. יודגש כי הארכת החיקוק היא תוצאה משפטית ישירה של התקיימות הנסיבות הנקובות בסעיף 38 באותו חיקוק, קרי פקיעת תוקפו בתוך התקופה, וכי לא נבחן הצורך הענייני המסוים בהארכתו של כל חיקוק וחיקוק הנתפס בגדרי סעיף 38.

¹ ס"ח התשע"ט עמ' 334 (30 במאי 2019).

² לפי סעיפים 11 ו-12 לחוק-יסוד: הכנסת וסעיף 1 לחוק הכנסת, התשנ"ד-1994 יפורסמו תוצאות הבחירות תוך שמונה ימים מיום הבחירות, וישיבתה הראשונה של הכנסת תיערך ביום הארבעה עשר שלאחר יום הבחירות. כיוון שהבחירות לכנסת העשרים ושתיים תערכנה ביום 17.9.2019, הרי שישיבתה הראשונה של הכנסת הנכנסת צפויה להתקיים ביום 1.10.2019, והוא מועד חרולת כהונתה של הכנסת העשרים ושתיים.

5. עם זאת, אין הסעיף מונע ביטול החיקוק תוך כדי תקופת ההארכה שבה חוקק. לכן, אם למשל הותקנו תקנות, אשר תוקפן אמור לפקוע בחודשים הקרובים, ואין כוונה להאריך, הרי שאם מתקין התקנות מבקש להביא את תוקפן של התקנות לידי סיום במועד המקורי, עליו לבטלן, בדרך בה הותקנו. כמו כן, אין מניעה לפעול להארכת תוקפם של החיקוקים בדרך הרגילה, ככל שהדבר אפשרי בהתחשב בכך שמדובר בתקופת בחירות.

6. על רקע זה, יש מקום לבדוק את כלל החקיקה, חקיקה ראשית וחקיקת משנה כאחד, אשר בתחום אחריות משרדכם ושתוקפה יפקע בתקופה הרלבנטית, על מנת לוודא שלא תיווצרנה תקלות.

7. קבלת החוק להתפזרות הכנסת העשרים ואחת, פחות מחודשיים לאחר מועד היבחרה, היא מעשה ללא תקדים בישראל. עם זאת, אבקש להדגיש כי למרות שמדובר במצב נדיר, שבו החלה תקופת בחירות חדשה עוד טרם שהסתיימה התקופה הנקובה בסעיף 38, לא מתעורר כל קושי מבחינה משפטית ביחס לסעיף 38. החלת סעיף 38 תעשה בדרך הרגילה המתוארת לעיל, ביחס לכל חיקוק שתוקפו פוקע במהלך התקופה הנקובה בפיסקה 3 לעיל. זאת בין אם המועד לפקיעה הוא המועד המקורי שנקבע בחיקוק במפורש ובין אם מועד הפקיעה הוא המועד שנוצר עקב החלת סעיף 38 בשל תקופת הבחירות לכנסת העשרים ואחת. כאמור לעיל הכוח נתון בידי הכנסת, או בידי מחוקק המשנה לפי הענין, להאריך או לבטל את החיקוק שתוקפו הוארך מכוח סעיף 38 בפעולת חקיקה ישירה.

8. אני עומד לרשותכם לכל הבהרה נוספת בעין זה ובעניינים הקשורים לבחירות לכנסת.

בברכה,

איל זנברג
ראש תחום משפט ציבורי

העתקים:

היועץ המשפטי לממשלה

מזכיר הממשלה

פרקליט המדינה

המשנים ליועץ המשפטי לממשלה

ראש תחום הבניית החקיקה

הממונה על חקיקת המשנה

משפטי מחלקת ייעוץ וחקיקה